

ston hedder det sammesteds, at »his use of private correspondence for public purposes went, indeed, so far as one can arrive at an opinion on so obscure a subject, beyond that of all other Foreign Secretaries of State in the nineteenth century«. Som Eksempel fortælles, at da Hertugen af Wellington i 1834 i nogle Maaneder overtog Udenrigsministerposten, kunde han blandt Akterne i Ministeriet ikke finde Spor af et engelsk Tilbud om Mægling mellem Frankrig og de Forenede Stater, hvilket Washingtonregeringen netop da akcepterede. Lord Palmerston havde foretaget alt ved privat Korrespondance¹. Om en tredje af Englands store Udenrigsministre i den Victorianske Tid, Lord Salisbury, siges det, at »confidential instructions, conveyed as a rule by letter, played in his time an immensely important part in the conduct of foreign business«, en Praksis, der ikke var i fuld Harmoni med Lord Clarendons Canon².

Som foran omtalt er nu flere vigtige engelske Privatarkiver fra 19. Aarhundrede tilgængelige for Offentligheden, men det overvejende Tal er i privat Besiddelse og Varetægt. Meget interessant historisk Stof herfra er vel publiceret, især i de mange og omfangsrige »Life and Letters«, hvor der ved Siden af Levnedsskildring gives rige Uddrag af Breve og Dagbøger, men om danske Forhold, der for Englænderen kun har periferisk Interesse, finder man her kun glimtvis Oplysninger. For dansk Forskning maa det derfor være af Vigtighed at gaa til selve Privatarkiverne, naar og hvor der gives Lejlighed til at benytte dem.

Just Rahbek.

Ved Alexander Bugges Død 24. Dec. 1929 (f. 1870) mistede norsk historisk Videnskab og norsk Historieskrivning en af sine mest alsidige og produktive Mænd. Som ung Stipendiat deltog han i den fællesnordiske Gennemgang af Vatikanarkivet, men selvom han ogsaa senere baade som Forsker og Udgiver (*Erkebiskop Henrik Kalleisens kopibog*, 1899) beskæftigede sig med Norges Kirkehistorie, gjaldt hans første og en Tid lang vigtigste Studier dog norsk Handel og Byliv. Støttet paa det af nordiske Historikere hidtil ubenyttede Materiale i engelske Toldruller o. l. Akter, som han senere for en stor Del har publiceret i *Diplomatarium Norvegicum* 19.—20. Bd., skrev han 1896 i N. h. T. sin store Afhandling om *Handelen mellem England og Norge indtil beg. af 15. aarh.* I nær Tilknytning hertil staar hans Disputats

¹ S. 570.

² S. 604.

De norske byers selvstyre og handel for Hanseaternes tid (1899), hvor han søger at vise, at der forud for denne Tid fandtes en virkelig borgerstand med selvstyre og handel, hvis Undergang blev til ubodelig Skade for Landet. Jævnside med disse handelshistoriske Undersøgelser, som han stadig fortsatte, og hvis sidste Frugt var den forøvrigt ret svage Bog *Den norske trælasthandels historie* (1925), var Vikingetiden hans egentlige Arbejdsfelt. Under Indflydelse af Faderen, Sophus Bugges, Paavisning af Samspillet mellem norsk og irsk Kultur var det fra første Færd Nordmændenes Forhold til Irland, han tog op til Behandling, og takket være sit Kendskab til Gammelirsk, kunde han ligeledes her udnytte et vigtigt nyt Kildestof, som han gennem Oversættelse af et Par af de betydeligste irske Krøniker gjorde alment tilgængeligt. Men efterhaanden udvidede han Omraadet, og 1903 vandt han Nansenfondets Pris ved sit først 1905 udgivne anseelige Skrift *Vesterlandenes indflydelse paa Nordboernes og særlig Nordmændenes ydre kultur, levesæt og samfundsforhold i Vikingetiden*, utvivlsomt hans Hovedværk, der suppleredes med den mere populært holdte Skildring *Vikingerne* (1904—06). I Forbindelse med hans øvrige, allerede dengang betydelige Produktion gjorde dette Arbejde ham selvskreven til at arve Gustav Storms Professorat 1903 — et Embede han af Helbredshensyn nedlagde 1912 — og ved Planlæggelsen af den store »Norges Historie« laa det nær at overdrage ham Oldtiden og Vikingetiden (til 1030). Hertil kom yderligere Størsteparten af 2. Bd. som han overtog efter Hertzbergs Død 1912. — Ogsaa i Studiet af norsk Bygdehistorie har han i sine senere Aar gjort en betydelig Indsats ved en Række Afhandlinger dels i N. h. T. dels i lokalhistoriske Tidsskrifter, og som Medudgiver af Diplomatariet har han gennemført en ny Række af dette Værk med topografisk ordnet, efterreformatorisk Brevstof. Naar det endelig nævnes, at han i Frederiksuniversitetets Jubileumsskrift i 1911 skrev Afsnittet om norsk Historie-skrivning, at han i Aarene 1920—29 udarbejdede en *Illustreret Verdenshistorie for hjemmet* i 9 Bd., vil man faa et stærkt Indtryk af hans overordentlige Arbejdskraft, hans omfattende Viden og mangesidige Interesse. Men det skal ikke skjules, at netop den Lethed, hvormed han producerede, kunde medføre, at han fremsatte forhastede Hypoteser og indtog Standpunkter, han meget hurtigt forlod. Karakteristisk er det saaledes, at han i de Par Aar, der hengik mellem Udarbejdelsen og Udgivelsen af »Vesterlandenes Indflydelse«, som han selv meddeler i Fortalen skiftede Anskuelse paa et Hovedpunkt: Vikingetidens revolutionerende Betydning for de nordiske Folk.

M. M.